

Beszámolók

Szemlék

Referátumok

Taggelés, blogolás, kapcsolatkeresés Németországban

Míg a német középosztályt a web 2.0-s alkalmazások még nem igazán mozgatják meg, addig az ottani média már unja a „user generated content” (felhasználók által létrehozott tartalom) kifejezést, inkább a „loser generated content” (vesztesek által létrehozott tartalom) lett a divattéma. Ezt az angol kifejezést használják mostanában a blogírókra a német újságírók. Pedig akárhogy is fanyalognak, a közösségi honlapok Németországban is népszerűek, a leggyakrabban látogatott 15 webhely közül öt a magyar iwiv-hez hasonló kapcsolatteremtő háló. A Google, az Amazon, a Spiegel Online stb. pedig már régen szolgáltatásaikba integrálták a közösségi szoftvereket.

Közben a tudományos könyvtárak falai közé egyre kevesebb látogató érkezik, hiszen őket a könyvtárak online is el tudják látni elég információval. Félt ezért, hogy elvész az ügyfelekkel a közvetlen kapcsolattartásuk. A közkönyvtárakat is egyre jobban meghódítja a digitális világ, egyre gyakoribb az elektronikus tartalom online kölcsönzése az „Onleihe”. De akkor az egyre kisebb mértékben igénybevett hagyományos szolgáltatásokon túl mit kínálnak a könyvtárak? A „tanulás helye”-ként való működést már pár éve felfedezték. A nyitvatartási időket, tereiket is hozzáillesztik a tudásra vágyók igényeihez, de a közösségi szoftverek használatától még mindig húzódoznak. Pedig a virtuális tanulóhelyek sok felhasználónak segíthetnek, egyszerű használatuknál fogva különösen az informális tanulásban. Az biztos, hogy a könyvtári folyamatok nem érdeklik a felhasználókat, csak a tartalmak és az ezekhez való egyszerű hozzáférés, legyen az akár szórakoztató tartalom, akár tudományos kommunikáció. Hogyan használhatják a felhasználók web 2.0 módon a könyvtárat? Hol találják meg a könyvtárak felhasználóikat a web 2.0 világában, milyen közösségi szoftverekkel csalogathatják őket?

Közösségi hálók

Az OCLC egyik időszerű tanulmánya a közösségi hálók használóinak szokásait, vonzódásait vizsgálja és azt, hogyan viszonyulnak a felhasználók az információk cseréjéhez és megosztásához. Általában ezeken a hálókon nem a tudás megszerzése a fontos, hanem a kapcsolatok ápolása, újak keresése. Az amerikai Facebook közösségi háló 2008-ban tört be Németországba, a német egyetemi hallgatók találkahelyének, a *StudiVZ*-nak (Studentenverzeichnis = hallgatók jegyzéke) négymillió tagja van. Nagy német háló még a *Lokalisten* 1,5 milliónyi 11-12 éves diákjával.

Címkézés és közösségi könyvjelzőzés – a jövő tudományos kommunikációjának egyik módja?

A közösségi hálók egyik tipikus szolgáltatása a címkézés (taggen). Ezzel a módszerrel nagyon jól lehet képeket, híreket, ugrópontokat stb. felcímkézni, ezáltal minősíteni, ami utólag a rájuk történő keresést megkönnyíti, mivel „ügymond” osztályozáson estek keresztül.

A címkézés a könyvtári világban a klasszikus osztályozás kiegészítője lehet. Egyrészt hihetetlen mennyiségben nő az információ, ezért az osztályozásba nagyobb közösség bevonása mindenképpen segítség, másrészt a könyvtárosok tárgyszólistáikat felkínálva már segédeszközt is adhatnak a munkához, a címkék választhatók a listákból. A *Connotea* könyvjelző-szolgáltatás ezt kínálja. Egyes német könyvtárak és szakmai szövetségek (pl. az *EconBiz – Virtuelle Fachbibliothek Wirtschaftswissenschaften* és a *Saarländische Universitäts- und Landesbibliothek*) publikációs szervereik nyilvántartásait feltöltötték közösségi könyvjelző helyekre.

A Connotea-val való könyvjelzőzést és az így keletkezett listák közös használatát (megosztását) különösen tudósok szeretik projektjeikben. Sok tudós blogot is ír tananyagának kiegészítésére, persze nem utolsósorban saját maga reklámozására. De Németországban a blogot író tudósok még meglehetősen ritkák, leginkább a kommunikációs tudományok művelőinél jellemző ez a közlési forma.

A nagy tartalomszolgáltatók már több éve felismerték a közösségi szoftverek jelentőségét. Az Elsevierrel stratégiai kérdés a Web 2.0 alkalmazások integrálása, 2007 nyarán saját fejlesztésű közösségi szoftvert mutattak be. A már említett Connotea-t a *Nature Publishing Group* 2005 óta kínálja. A Facebooknál sok olyan csoport van, ahol kifejezetten tudósok gyülekeznek.

Közösségi katalogizálás

A MARC és a német MAB bibliográfiai adatszerkezetek egyéni dokumentumgyűjtemények katalogizálására barátságatlanok, bonyolultak. Ezért egyszerűbb csereformátumok jöttek létre a különböző katalogizáló rendszerekhez. Sok közösségi könyvjelző-szolgáltatás támogatja a természettudományokban és az informatikában bevett BibTeX formátumot bibliográfiai adatok cseréjére. Azt, hogy a webkettes alkalmazások határai összemosisodnak, a Connotea példája bizonyítja. A Connotea megengedi használoknak, hogy a könyvjelzőket értékeljék, közvetlen PubMed keresésekből hozzák őket létre, és PDF dokumentumokkal kapcsolják őket össze. A Word 2007 szoftverrel együtt a Connotea webalapú katalogizálásra szolgálhat. A Connoteát eleve közösségi szoftvernek tervezték. Az *EndNoteWeb* vagy a *RefWorks* szoftverek is felajánlják a kutatóknak a megosz-

tást. Ezáltal a bibliográfiai adatok eddig ismeretlen mennyiségben és a könyvtárak felületétől függetlenül prezentálhatók és gyarapíthatók. Az eddigi, a közösségi együttműködést legjobban kihasználó szoftver kétség kívül a RefWorks. A felhasználó megjegyzéseket tehet és RSS-t állíthat be. A RefWorks-öt licenclő intézmények felhasználóiknak ún. megosztott területet (shared area) kínálhatnak, ahol azok nyilvánossá tett adataikat közösen kezelhetik.

Azok a könyvtárak, amelyek OPAC-jukat portálként szeretnék látni, használhatják a HTML oldalakra ágyazott bibliográfiai információ (COinS = Context Objects in Scans) konvención alapuló megoldásokat, amelyeket böngésző pluginok (beépülők) vagy más programok értelmezni tudnak. A Zotero egy ilyen Firefox beépülő, melyet a *George Mason University* fejlesztett ki, jól használható bibliográfiai információk kinyerésére. Egyetlen kattintással nyerhető ki bibliográfiai információ katalógusokból. A fejlesztők a tudósokat arra akarják rábírni, hogy a Zoteroval ne csak „könyvjelzőket” és egyéb bibliográfiai adataikat osszák meg, és egyéni dokumentumgyűjteményüket katalogizálják, hanem osszák meg a mindenkinek szánt PDF dokumentumaikat is. Így a digitalizált dokumentumok a Zoteroval *drag and drop* módszerrel internetszerverekre feltölthetők. OCR-es karakterfelismerés után a dokumentumokat bárki használhatja. A Zotero nyitott az intézményi adattárak bekötésére is. Az sem elképzelhetetlen, hogy egy könyvtár a beépülőt helyi célokra használja.

/SÖLLNER, Konstanze: Gruscheln, Taggen oder Bloggen. = Bibliotheksforum Bayern, 2008. 2. sz. p. 88–91./

(*Burmeister Erzsébet*)